

ИЗВЕШТАЈ
од програмскиот надзор (мониторинг) на програмата на
ТРД ТВ КАНАЛ 5 ДООЕЛ Скопје
емитувана за време на изборната кампања за Претседателските и за
Предвремените парламентарни избори 2014 година,
- од 24 март до 25 април 2014 година - Агенција за аудио и аудиовизуелни
медиумски услуги - СКОПЈЕ

Примено:	09.05.2014		
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
10	2689/2	1	

Утврдени прекршувања:

Член 75 став 1 од Изборниот законик

Според член 75 став 1 од Изборниот законик („Службен весник на Република Македонија“ бр.: 40/06, 63/08, 136/08, 148/08, 155/08, 44/11, 51/11, 142/12, 31/13, 34/13 и 14/14), радиодифузерите што одлучиле да ги покриваат изборите, се должни тоа да го прават на правичен, на избалансиран и на непристрасен начин во својата вкупна програма.

Во член 75-а став 1 точки а. и б. се утврдени начините на кои радиодифузерите ќе обезбедат избалансирано покривање на изборите во сите облици на изборно медиумско претставување. За избор на претседател на Републиката, избалансирано покривање се обезбедува во согласност со принципот на еднаквост за сите кандидати за претседател и во првиот и во вториот круг од изборите, а за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија - во согласност со принципот на пропорционалност според бројот на потврдени листи на кандидати за пратеници.

Опис на прекршувањето:

Спротивно на член 75 став 1 од Изборниот законик, ТРД ТВ КАНАЛ 5 ДООЕЛ Скопје не обезбеди избалансирано и непристрасно покривање на изборната кампања на сите учесници во изборниот процес за Претседателските избори, во периодот од 24 март до 25 април, и за Предвремените парламентарни избори, во периодот од 5 до 25 април.

Во првиот изборен круг за Претседателските избори, изборното медиумско претставување во двата дневника, од 18 и од 23:20 часот, од квалитативен аспект беше негативно интонирано за кампањата на Стево Пендаровски, претседателскиот кандидат на опозициската Коалиција предводена од СДСМ.

Во вториот изборен круг за Претседателските избори, во истите анализирани термини за централните ТВ дневници, Ѓорѓе Иванов беше застапен со вкупно – 34 минути и 20 секунди, а Стево Пендаровски со вкупно – 15 минути и 13 секунди, при што, кампањата на опозициското кандидат беше коментирана во негативен контекст, паралелно со изборната платформа на СДСМ и опозициската Коалиција.

За Предвремените парламентарни избори, во дневно-информативните емисии од 18 и од 23:20 часот, ТВ Канал 5 не го почитуваше принципот на пропорционалност - според бројот на потврдени листи со кандидати за пратеници. Односно, доминантно информативно време ѝ отстали на Коалицијата предводена од ВМРО ДПМНЕ – 5 часа 11 минути и 45 секунди, додека за другите учесници во изборната кампања што имаа потврдени пратенички листи беа издвоени значително помали минутажи.

Ставот на информативната редакција на ТВ Канал 5, во текот на целиот изборен процес, беше експлицитно негативен кон изборната платформа на СДСМ како предводник на опозициската Коалиција.

Анализа:

Методолошки напомени:

Согласно Методологијата за мониторинг на изборното медиумско претставување преку радио и телевизиските програмски сервиси за време на изборни процеси (пречистен текст) бр. 01-895/1 од 07.02.2014 година, предмет на мониторинг беше вкупната емитувана програма на радиодифузерот, а анализата беше фокусирана врз облиците на изборно медиумско претставување - дневно – информативните емисии (вести), посебните информативни емисии жанровски реализирани како интервјуа, дебати или ТВ/радио соочувања, актуелно-информативните програми, актуелно-информативните програми со документаристички пристап и тематските специјализирани информативни програми, како и облиците на директен пристап до избирачите какви што се бесплатното политичко претставување и платеното политичко рекламирање. Исто така, се анализираше содржината и на емисиите што не се поврзани со изборите доколку во нив учествуваат или се појавуваат учесници во изборна кампања и/или претставници на органите на власта, на државните институции и организации и на правните и на другите лица на кои со закон им е доверено вршење јавни овластувања.

Се анализираа две изданија на вести емитувани меѓу 16:00 и 24:00 часот, во кои има најмногу информации за изборната кампања, односно, конкретно вестите на ТВ Канал 5 од 18 и од 23:20 часот. При анализата се користеше техниката анализа на содржина, која дава и квантитативни и квалитативни показатели за медиумското покривање на кампањата за изборите. Освен ова, во случаи кога беше потребно да се изврши подетална квалитативна анализа (на пример за тонот и врамувањето на прилогот) се користеше и дискурзивна анализа. Квантитативниот аспект се однесува на обемот или времето што радиодифузерот го одвојува во вестите за активностите на некој кандидат или учесник во изборна кампања, а квалитативниот на периодот изразен преку начинот на врамување на прилозите или преку 'тонот на известувањето' (позитивен, негативен и неутрален). Другите прашања се однесуваат на: начинот на известување за активностите на органите на власта, објавувањето резултати од испитувања на јавното мислење, одвојувањето и означувањето на коментарите и за евентуалното емитување 'говор на омраза'.

Квантитативната анализа на избалансираноста во известувањето подразбира мерење и категоризирање (кодирање) на прилозите поврзани со активностите на учесниците во изборната кампања, прилозите за активностите на органите на власта во периодот на изборната кампања, редакциските осврти на изборната кампања, редакциските прилози и кусите коментари за кандидатите, политичките партии или претставниците на власта, прилозите со анкети од испитување на јавно мислење итн. Како основа за оценка на избалансираноста во вестите се земаат пред сè прилозите кои се однесуваат на кампањата - конвенции, митинзи, средби, прес-конференции и сл. Притоа, се има предвид интензитетот на активностите во рамките на кампањите. Дополнително, како квалитативен аспект на избалансираноста, се мерат и бројот и вкупното времетраење на директните обраќања што радиодифузерот им ги овозможува на учесниците во изборната кампања, на кандидатите или на претставниците на власта.

Во првиот круг од Претседателските избори 2014 година имаше четворица кандидати за претседател и тоа: Ѓорѓе Иванов предложен од 30 пратеника, поддржан од ВМРО ДПМНЕ, Стево Пендаровски предложен од 30 пратеника, поддржан од СДСМ, Илјаз Халими предложен од група избирачи,

поддржан од ДПА и Зоран Поповски, предложен од група избирачи поддржан од ГРОМ.

Во вториот круг од Претседателските избори 2014 година имаше двајца кандидати: Горче Иванов предложен од 30 пратеника, поддржан од ВМРО ДПМНЕ и Стево Пендаровски предложен од 30 пратеника, поддржан од СДСМ.

Учесници во изборна кампања за Предвремените парламентарни избори 2014 година беа: со потврдени листи за кандидати за сите шест изборни единици на територијата на Република Македонија - Коалицијата предводена од ВМРО ДПМНЕ, Коалицијата предводена од СДСМ, ДУИ, Коалицијата Достоинство за Македонија ДПМНЕ, ВМРО Народна партија, Коалиција ГРОМ, Коалиција за позитивна Македонија и Социјалдемократска партија на Македонија (СДПМ); со потврдени листи за кандидати за пет изборни единици на територијата на Република Македонија – ДПА и Народно движење за Македонија (НДМ), со потврдени листи за кандидати за четири изборни единици на територијата на Република Македонија - Национална демократска преродба (НДП) и Партијата за Европска иднина (ПЕИ); со потврдени листи за кандидати за две изборни единици на територијата на Република Македонија - Партијата за економски промени 21 (ПЕП 21) и со потврдена листа за кандидати за една изборна единица на територијата на Република Македонија - Партијата за демократски просперитет (ПДП).

ПРЕТСЕДАТЕЛСКИ ИЗБОРИ 2014 ГОДИНА

Прв круг од изборната кампања (од 24 март до 11 април)

Дневно-информационни емисии

Двете недели од првиот изборен круг, информативната редакција на ТВ Канал 5 ги покриваше со цели 15 часа, од дневниците во 18 и во 23:20 часот, а прилозите што беа непосредно поврзани со промотивниот дел на политичките избор – митинзи, средби со граѓани и прес-конференции, имаа уредувачки приоритет, односно беа емитувани на самиот почеток од централните информативни емисии.

Од формален аспект, најчесто користени новинарски жанрови при известувањето стриктно за претседателските кандидати беа – вест, вест во низа и класичен извештај, а резултатот, со оглед на формите и на интензитетот на кампањите што ги водеа партиските организации и коалициите. Политичката понуда на Горче Иванов беше проследена со – 57 минути, на Стево Пендаровски со 38 минути, на Илјаз Халими со 20 минути, а на Зоран Поповски со 23 минути. Од гледна точка на новинарскиот период при известувањето за изборните активности на партите и на коалициите - во информативниот фокус на ТВ Канал 5 беа спротивставените опции на владејачката ВМРО ДПМНЕ и на опозициската СДСМ, при што, тематскиот приоритет не произлезе исклучиво од различниот организациски период кон гласачкото тело (преку митинзите и средбите со граѓаните), туку и преку прес-конференциите на ВМРО ДПМНЕ по различни теми полемички насочени кон СДСМ. Ваквиот информативен пристап ја објаснува изразената квантитативна дискрепанција: Коалицијата ВМРО ДПМНЕ е застапена со 2 часа и 36 минути, Коалицијата на СДСМ со 46 минути, ДПА со 19 минути, а ГРОМ - Граѓанска опција за Македонија со 24 минути. Од квалитативна гледна точка, пак, забележлива е мошне честата употреба на новинарскиот жанр – извештај со елементи на коментар, што продуцира прилози во кои недостасува точно определен, референтен, проверлив извор на информации, а централна тема на тие прилози е – претпоставен спор помеѓу политичките авторитети што ги носат одлуките околу изборниот настан на

СДСМ и Коалицијата. Тематизирана на овој начин и во овој контекст (и наративно и визуелно), изборната кампања на Стево Пендаровски, кандидатот за претседател на опозициската Коалиција, негативно е презентирана преку коментаторските прилози:

- 27 март (18:02:07 – 18:06:18) – наслов: „*Дали Заев ѝ ја препушта премиерската позиција на Шеќеринска?*“
- 4 април (17:59:59 – 18:02:38) – наслов: „*СДСМ го моли ДУИ за поддршка на Пендаровски?*“

Забележливо време во двата анализирани ТВ дневници им е посветено на редовните активности на Владата – 3 часа и 7 минути, главно реализирани преку разговори и интервјуа со министри, а 3 часа им се отстапени и на анализите на експерти и на аналитичари за изборниот процес, како и на прогнози за изборниот исход произлезени од испитувања на јавното мислење.

ТВ Канал 5 (прв круг): Субјекти во вести

Политички субјект	Траење
Ѓорче Иванов	00:57:26
Стево Пендаровски	00:38:08
Илјаз Халими	00:20:50
Зоран Поповски	00:23:48
Коалиција СДСМ и др.	00:46:58
Коалиција ВМРО ДПМНЕ и др.	02:36:42
ГРОМ – Граѓанска опција за Македонија	00:24:52
ДПА – Демократска партија на Албанците	00:19:46
ДУИ – Демократска унија за интеграции	00:29:04
ВМРО НП – ВМРО Народна партија	00:00:04
АПМ – Алијанса за позитивна Македонија	00:00:04
Либерална партија	00:00:19
ПДП – Партија за демократски просперитет	00:02:34
СДУ – Социјалдемократска унија	00:00:32
НДП – Национална демократска преродба	00:00:04
ППД – Политичка партија Достоинство	00:00:04
СДПМ – Социјалдемократска партија на Македонија	00:00:04
ПЕП 21	00:00:04
ПЕИ	00:00:04
Влада на РМ	03:06:56
Органи на државната управа	01:16:26
Локална самоуправа	00:13:06
ДИК и други органи	00:18:30
Други субјекти	03:00:01
Без субјекти	00:05:30

Вкупно = 15:01:55

Консеквентно на ваквиот фокусиран уредувачки и новинарски пристап кон кампањите на Иванов и на Пендаровски, времето за директните обраќања, политичките поенти на претседателските кандидати од нивниот организиран настал пред гласачите низ целата држава, е рамномерно распоредено, ако се има предвид дека 21 минута му е отстапена на Иванов, 20 минути на Пендаровски, а десетина минути помалку им се отстапени на Халими и на Поповски – по 12 минути. Од друга страна стои изразената разлика во бројот и во времето за директните обраќања на претставниците на политичките партии и коалициите: Коалиција ВМРО ДПМНЕ – 61 обраќање, со време од – 1 час и 16 минути, Коалицијата на СДСМ – 17 обраќања, со време од – 11 минути, ГРОМ – 27 обраќања, односно – 13 минути, ДУИ – 22 обраќања, врамени во 13 минути, и ДПА со 19 обраќања, опфатени во 8 минути.

ТВ Канал 5 (прв круг): Директни обраќања

Субјект	Обраќања	Траење
Горче Иванов	39	00:21:07
Стево Пендаровски	36	00:20:24
Илјаз Халими	26	00:12:25
Зоран Поповски	31	00:12:14
Коалиција ВМРО ДПМНЕ	61	01:16:03
Коалиција СДСМ	17	00:10:56
ГРОМ	27	00:12:52
ДПА	19	00:08:09
ДУИ	22	00:13:18
Влада на РМ	96	01:08:51
Вкупно – 04:16:19		

Втор круг од изборната кампања (од 14 до 25 април)

Дневно-информативни емисии

Периодот од 14 до 25 април, за вториот круг од Претседателските избори, во изданијата на ТВ дневниците од 18 и од 23:20 часот беше во втор план во однос на сèвкупниот информативен ангажман на ТВ Канал 5 околу различните аспекти на изборниот процес. Тоа го покажува релативно малата минутажа што им е отстапена поединечно на претседателските кандидати: Горче Иванов – 34 минути и 20 секунди, и Стево Пендаровски – 15 минути и 13 секунди, споредена со вкупното време за известувањето од овој дел на изборниот процес – 9 часа 50 минути и 30 секунди. Информативната минутажа за претседателските кандидати е во втор план и доколку се спореди со соодносот на времето отстапено за нивните коалициски поддржувачи: ВМРО ДПМНЕ и Коалицијата – 3 часа 32 минути и 7 секунди, наспроти – 40 минути и 4 секунди за – СДСМ и Коалицијата. Дополнителна потврда за ваквиот редакциски пристап даваат и минутажите за директните обраќања: на Иванов -

16 аудиовизуелни цитати, со време од – 7 минути и 48 секунди, на Пендаровски – 15 аудиовизуелни цитати, со време од – 6 минути и 15 секунди, наспроти емитуваните директни обраќања: на Коалицијата предводена од ВМРО ДПМНЕ - 76 аудиовизуелни цитати – 2 часа 21 минута, и на Коалицијата предводена од СДСМ – 28 аудиовизуелни цитати – 18 минути и 20 секунди.

ТВ Канал 5 изборниот настап на Стево Пендаровски го коментираше експлицитно негативно, било времен во поширокиот негативен контекст за предизборните политики на СДСМ и Коалицијата, било посебно, преку редакциските коментари од:

- 16 април, (17:57:47 – 18:00:49) - наслов: „*Пендаровски: Граѓаните што гласаат за Иванов се стока*“;
- 24 април (18:18:47 – 18:21:23) - наслов: „*Зошто Пендаровски отиде на Косово да го моли Тачи?*“;
- 25 април (18:04:25 – 18:07:12) – наслов: „*Пендаровски од Приштина со нареди за Македонија*“.

ПРЕДВРЕМЕНИ ПАРЛАМЕНТАРНИ ИЗБОРИ 2014 ГОДИНА (од 5 до 25 април)

Дневно-информативни емисии

Од вкупно – 13 часа 47 минути и 49 секунди, колку што ТВ Канал 5 за периодот од 5 до 25 април продуцираше информативни прилози во двете свои изданија од 18 и од 23:20 часот, доминантна минутажа од - 5 часа 11 минути и 45 секунди опфаќаат новинарските – извештаи, разговори и интервјуа, со кои беше покривана кампањата на ВМРО ДПМНЕ и Коалицијата. Уредувачкото внимание, и информативно и коментаторски, во двата централни дневници беше насочено кон подвлекување силен споредбен контраст помеѓу изборните програми на ВМРО ДПМНЕ и на СДСМ, што се покажува и преку времето отстапено за информирање од изборните активности на лидерот на опозицијата – 1 час 2 минути и 3 секунди, но и преку редакциските коментари – негативни за политиките на СДСМ. За анализа и за прогноза во врска со изборниот процес (новинарски и експертски ставови, презентација на истражувања на јавното мислење, и слично) ТВ Канал 5 посвети вкупно – 3 часа 8 минути и 19 секунди.

Експлицитно негативниот редакциски став во однос на опозициската коалиција е презентиран преку следниве коментари:

- 15 април (18:03:49 - 18:08:23) – наслов: „*Аналитичарите предвидуваат распад на СДСМ по 27-ми април*“;
- 18 април (18:02:37 – 18:09:43) – наслов: „*Кој од двета концепта ќе ја добие довербата на граѓаните? – Анализа: 2046 проекти со конкретни рокови наспроти празни ветувања*“;
- 20 април (18:19:19 – 18:23:29) – наслов: „*Аналитичарите со црни прогнози за СДСМ по парламентарните избори*“;
- 22 април (18:04:35 – 18:07:19) - наслов: „*(аналитичар) Владимир Божиновски: Безидејноста на СДСМ го зеде својот данок*“;
- 22 април (18:19:45 – 18:22:17) – наслов: „*Гласачите в недела ќе бираат меѓу Груевски и Заев*“;

Од другите учесници во изборниот процес, позначително време во двете анализирани изданија на централните информативни емисии им е отстапено на – ДУИ – 25 минути и 42 секунди, и на ДПА – 19 минути и 14 секунди. За редовните активности на Владата и за најавата нови странски инвестиции, беа одвоени – 1 час 40 минути и 32 секунди, а работата на органите на државната управа беше опфатена преку новинарски прилози со времетраење од – 51 минута и 45 секунди.

ТВ Канал 5 (парламентарни): Субјекти во вести

Политички субјект	Траење
Коалиција СДСМ и др.	01:02:03
Коалиција ВМРО ДПМНЕ и др.	05:11:45
Коалиција ГРОМ	00:19:32
ДПА – Демократска партија на Албанците	00:19:14
ДУИ – Демократска унија за интеграции	00:25:42
ПДП – Партија за демократски просперитет	00:02:30
СДУ – Социјалдемократска унија	00:00:32
Влада на РМ	01:40:32
Органи на државната управа	00:51:45
Локална самоуправа	00:04:16
ДИК и други органи	00:17:05
Други субјекти	03:08:19
Без субјекти	00:19:23
Претседател на РМ	00:02:56
Собрание на РМ	00:02:15

Вкупно – 13:47:49

Новинарскиот приод кон изборната кампања на ВМРО ДПМНЕ и Коалицијата – да се известува со класични новинарски извештаи, но и преку разговори и интервјуа со носителите на организираниот настап пред гласачкото тело, резултираше со – 116 директни обраќања (аудиовизуелни цитати – политички поенти од политичката платформа), во траење од – 3 часа 19 минути и 25 секунди, наспроти класичниот известувачки приод кон изборните акценти од кампањата на СДСМ и Коалицијата – 41 директно обраќање, односно - 27 минути и 15 секунди. Во овие рамки, 25-те директни обраќања на ДУИ се прикажани преку – 14 минути и 19 секунди, а 22-те директни обраќања на ДПА преку – 11 минути и 2 секунди.

ТВ Канал 5 (парламентарни): Директни обраќања

Субјект	Обраќања	Траење
Коалиција ВМРО ДПМНЕ	116	03:19:25
Коалиција СДСМ	41	00:27:15
ДПА	22	00:11:02
Коалиција ГРОМ	15	00:13:30
ДУИ	25	00:14:19
ПДП	2	00:00:56
Сду	1	00:00:46
Влада на РМ	51	00:32:37
Локална самоуправа	4	00:00:56
Органи на државната управа	33	00:14:30
Претседател на РМ	2	00:00:32
Собрание на РМ	2	00:00:32

Вкупно – 05:16:20*Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги*